

BIULETYN OGRODÓW BOTANICZNYCH

Nr 1, 1964

JANINA SZOBER

PRÓBY AKLIMATYZACJI NIEKTÓRYCH GATUNKÓW RODZAJU *PENSTEMON* W OGRODZIE BOTANICZNYM UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO

Ogród Botaniczny UW dąży do stworzenia kolekcji penstemonów, która by dała możliwie pełny obraz różnorodności form tego interesującego rodzaju. Penstemony należą do rodziny *Scrophulariaceae*. Są to rośliny wieloletnie, zielne lub krzewinki. Ojczyzną ich jest Ameryka Północna. Większość gatunków występuje wzdłuż całego pasma Kordyliarów i Appalachów. Jedne z nich porastają wysychające potoki w dolinie rzeki Sacramento oraz bazaltowe klify kanionu rzeki Kolorado, inne zaś strome, skaliste zbocza Oceanu Wielkiego. Takie zaś gatunki, jak *P. unilateralis* Rydb., *P. confertus* Dougl., *P. cobeae* Nutt., *P. grandiflorus* Lutt, tworzą barwne kobierce na odsłoniętych, widnych łąkach lub polanach leśnych w Kolumbii Brytyjskiej lub w zachodniej części Gór Kaskadowych.

Penstemony są na ogół trudne i kłopotliwe w uprawie. Aklimatyzacja wielu gatunków nie udaje się zupełnie lub tylko częściowo, tzn. roślina wydaje rozetkę liści lub nawet pędy kwiatonośne, ale nie zakwita i ginie przy końcu okresu wegetacyjnego.

Przedwczesne wydaje się układanie w tej chwili listy gatunków, których aklimatyzacja w naszych warunkach na razie nie dała pożądaných wyników. Nie rezygnujemy jednak z podejmowania dalszych prób znacznego powiększenia naszej kolekcji penstemonów, która obejmuje obecnie następujące gatunki: *P. hirsutus* Willd., *P. procerus* Dougl., *P. menziesii* Hook., *P. palmeri* A. Gray, *P. arizonicus* Heller, *P. unilateralis* Rydb., *P. azureus* Benth., *P. barettae* A. Gray, *P. labrosus* (A. Gray) Hook.

Według G. Viehmeyera, profesora Uniwersytetu w Nebrasce, przeniesienie w inne warunki i aklimatyzacja penstemonów wymaga bardzo wielu starań, nieraz zupełnie bezskutecznych, szczególnie jeżeli są to gatunki wysokogórskie lub gatunki suchych pustynnych miejsc. Potwierdzałyby to nasze dotychczasowe obserwacje. Nawet bardzo starannie dobrane warunki nie mogą roślinie zastąpić na-

turalnego środowiska. Odmiany ogrodowe natomiast, a więc mieszańce, są łatwiejsze do uprawy i nie zawsze wymagają warunków takich, w jakich żyły ich formy rodzicielskie. W Ogrodzie Warszawskim pozostawione w okresie zimy 1962/63 przemarzły niestety na zagonie pomimo przykrycia matami. Przy życiu pozostały jedynie okazy przechowywane w szklarence o temperaturze 10°—12°. Poza odmianami ogrodowymi pozostałe gatunki dobrze przetrzymały w gruncie pod grubym przykryciem z liści.

Zdaniem Viehmeyera wśród penstemonów w naturalnym środowisku nie zachodzi nigdy zapylenie międzygatunkowe. Tym zapewne tłumaczy się fakt, że dotychczas nie stwierdzono samorzutnych, naturalnych mieszańców. Mieszańce otrzymuje się tylko dokonując sztucznego zapylenia. Viehmeyer tłumaczy to zjawisko istnieniem tzw. „reproductive isolating mechanism“, uniemożliwiającego zapylenie międzygatunkowe.

Autor ten wspomina, że na przeszkodzie m. in. staje rozmieszczenie geograficzne i duże odległości terenowe pomiędzy poszczególnymi gatunkami. Drugim czynnikiem, jeszcze bardziej istotnym, jest właściwość genetyczna międzygatunkowej niezgodności płciowej. Misternie zbudowane kwiaty penstemonów kryją więc wiele niezbadanych jeszcze tajemnic zarówno dla botanika, jak dla genetyka.

Według Viehmeyera gatunki żyjące blisko siebie posiadają właśnie ten genetycznie izolujący czynnik, natomiast gatunki oddzielone od siebie przestrzennie nie posiadają go, gdyż w naturalnych warunkach odległość uniemożliwia krzyżowe zapylenie. Na takich właśnie gatunkach dokonuje się sztucznego zapylenia w celu otrzymania ogrodowych form.

Ogród Botaniczny w Warszawie posiada cztery formy ogrodowe: *Penstemon hybridus* Groenl. et Rpl., *P. hybridus* cv. *giganteus*, *P. hybridus* cv. *Scharlachkoeigin*, *P. hybridus* cv. *Schoenholzeri*.

Literatura: 1. Viehmeyer G., 1963. Taming the Penstemon. The Garden Journal, The New York Botanical Garden. vol. 13, 4, New York.

GRZEGORZ LANGE
Ogród Botaniczny UW

KILKA UWAG NA TEMAT UPRAWY STORCZYKÓW SZKLARNIOWYCH

Przy uprawie storczyków zazwyczaj wiele trudności nastęcza zdobycie kłączy paproci, potrzebnych do sporządzenia podłoża. Powszechnie za najlepsze uznawane są kłącza długosza królewskiego (*Osmunda regalis* L.), nie mogą one jednak być brane pod uwagę, gdyż gatunek ten objęty jest ścisłą ochroną. Surowca tego brak jest również na liście importu.